

Constantin CODRESCU:

„Sunt și împliniri, și încercări, și răscruci”

Marinela Țepuș: *Ce înseamnă, pentru dumneavoastră, cei 60 de ani de carieră? Plenitudine, oboseală, împliniri, tristețe, povară?*

Constantin Codrescu: Ați reușit, în câteva cuvinte, să cuprindeți esențialul. Sunt și împliniri, sunt și încercări, și răscruci. În orice caz, sunt ani vii, ani plini de strădania de a înfăptui ceva. Pot spune, azi, cu certitudine, că am reușit să marchez, în acest mare răstimp, lucruri importante și pentru mine, și pentru slujirea acestei profesii. Am avut, în perioada bucureșteană, care s-a sfârșit pe la 1977, o etapă fecundă din punct de vedere artistic. Au fost și începuturile mele ca regizor, și ca scenograf. Cu reușite și cu căderi. A fost o perioadă însoțită și de neplăceri, cele mai multe ca urmare firească a originii mele „discutabile”. Mă aflu, astăzi, în încăperea unui teatru, în care mi-am istovit, la un moment dat, puterea de muncitor în ale scenei, dar și de aspirant la o ștachetă morală, pe care o cred condiția esențială a meseriei noastre... Am cunoscut, în acest spațiu, mari bucurii, dar și momente de deznădejde. Le-am petrecut pe toate în incinta Teatrului „Nottara” care, pe atunci, se numea Teatrul Armatei. Am trecut, apoi, la Teatrul Mic, unde m-am simțit, un timp, cooperant și util, până când, neînțelegerile, mai mult de principiu, m-au condus iarăși către un soi de răzvrătire. Nu eram impertinent, nu, poate eram doar impetuos. S-a sfârșit, atunci, prietenia mea cu Dinu Săraru, fiecare apucând pe drumul său. Eu am plecat din București. Altfel, nici nu știu dacă aș fi

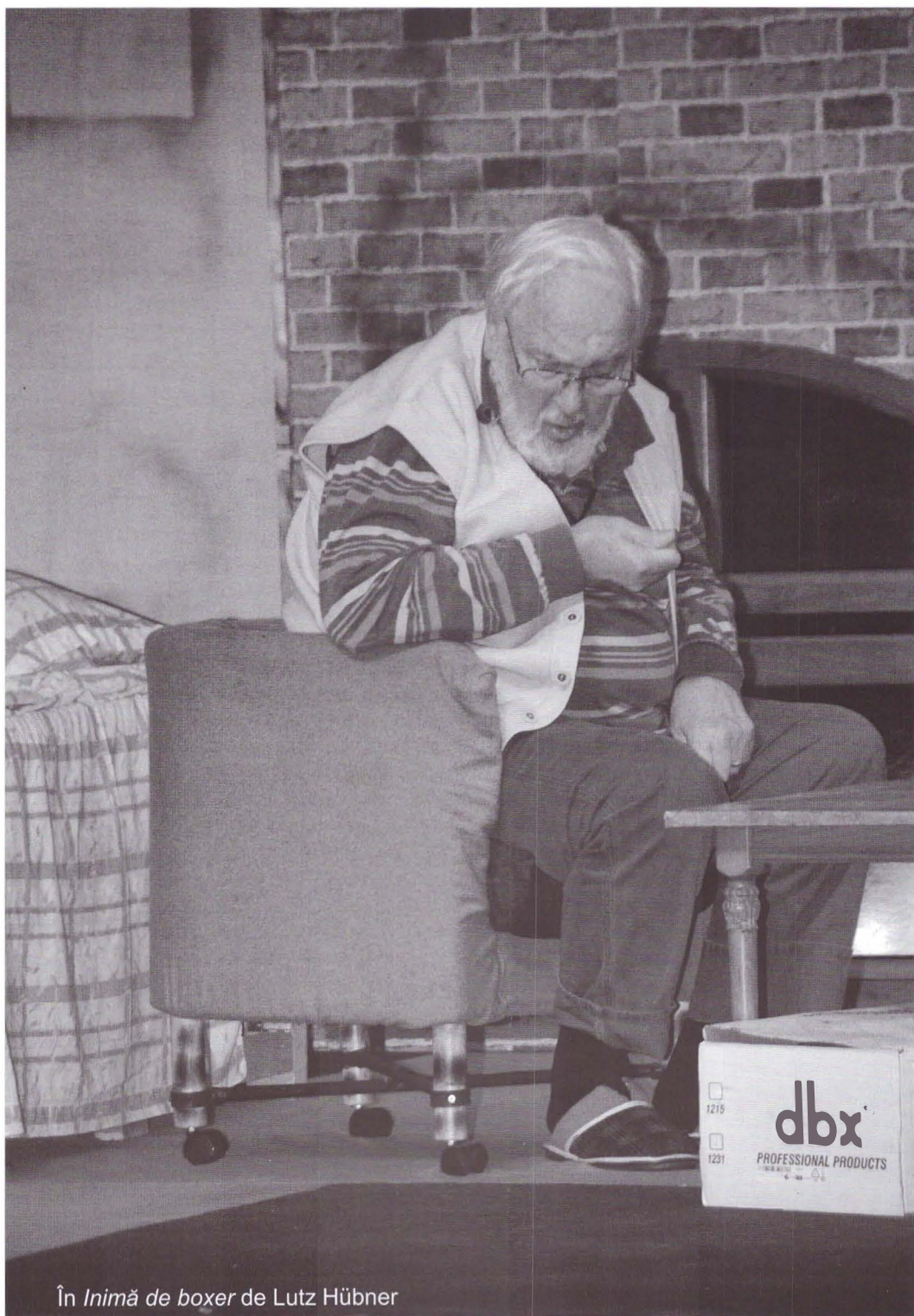
reușit să fac ceea ce, totuși, am izbutit. Cu multe împliniri, cu enorm de multe amaruri. Dar a fost o existență vie și adevărată. Nu pot să spun că nu sunt mândru de ceea ce am reușit să înfăptuiesc prin înființarea Secției Române de la Facultatea de Teatru din Târgu Mureș, acolo unde, în mod stupid, funcționa numai o secție în limba maghiară. Teatrul din Brăila a dat, iarăși, un rost vieții mele. A însemnat un loc al speranței, dar și acolo s-au stricat prea multe lucruri din viața mea de artist și din viața mea personală. Crezul meu artistic a fost, permanent, tulburat pentru că nu s-a găsit o concordanță sau măcar o alipire corectă între ceea ce gândeam eu despre existența unui creator și ceea ce gândeau ceilalți. Am plecat, apoi, la Sfântu Gheorghe, unde, iarăși, am înființat Secția Română. Altă absurditate: se numea „secția română a Teatrului Maghiar din Sfântu Gheorghe”. N-am nimic cu etnia maghiară, am avut prieteni, m-am căsătorit cu o maghiară, am avut o familie acolo, dar sintagma aceea mi se pare și azi o mare tâmpenie.

M.Ț.: *Nu v-a rămas nimic străin din ceea ce se putea face în teatru. Sunteți actor, regizor, scenograf, profesor... Ați făcut film, ați jucat în teatru, ați înregistrat la Radio. Care dintre aceste segmente v-a adus mai multe bucurii?*

C.C.: Simțul acesta de dascăl mi se pare foarte interesant. Apoi, mi-a fost bine când am regizat propriile spectacole, propria mea partitură, dacă se întâmpla să fiu și interpret... Este foarte greu să mă opresc la ceva anume, pentru că din aceste frânturi s-a format toată existența mea. S-au amestecat toate, până s-au împlinit. Mi-e imposibil să fac o distincție clară între capitolele vieții mele... A venit o vreme când foarte greu m-am mai putut acomoda cu viziunea, cu diriguirea altui regizor, oricât de performant ar fi fost. Încăpățânarea de a-mi susține punctul de vedere a făcut să devin propriul meu regizor. Acum, toate cele întâmplate s-au vărsat pe tărâmul amintirilor. Și așa am ajuns să scriu despre pribegia prin viața asta a mea,

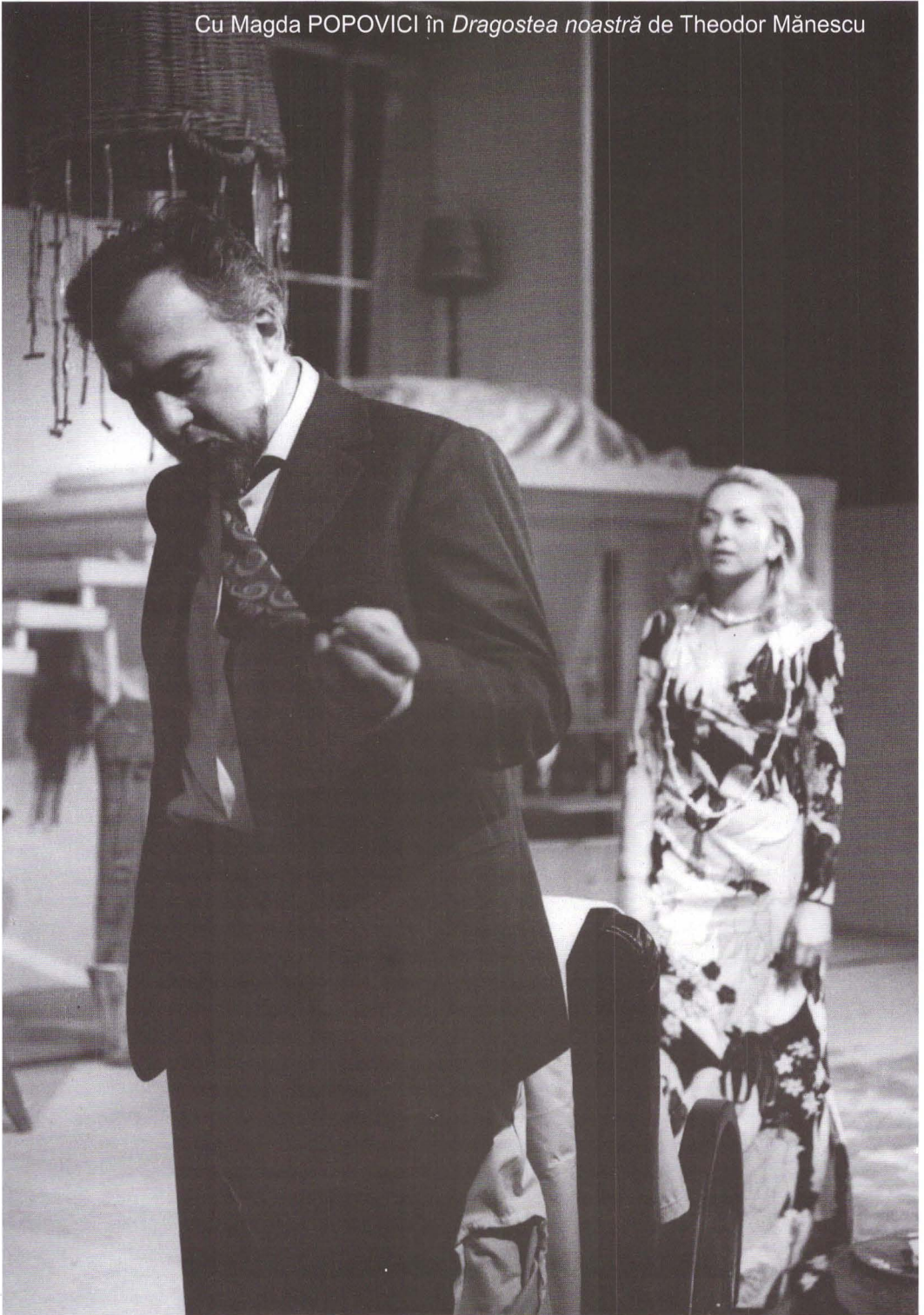
Cu Olga TUDORACHE

În *Inimă de boxer* de Lutz Hübner

Cu Magda POPOVICI în *Dragostea noastră* de Theodor Mănescu

atât de bogată, atât de diversificată; plastică, în orice caz. Și tot așa mi-am dat seama cât de tare poate dura trecutul. Fizic. De neînchipuit. Apoi, am constatat că prezentul meu are un spațiu foarte restrâns. Viitorul, de asemenea, pentru că este cuprins de îndoieli și de temeri. Doar trecutul este imens. Imens. Pentru tânărul Codrescu, prezentul era suportabil, chiar dacă incert, trecutul era aproape inexistent, iar viitorul, o imensitate. În puținul pe care îl mai am, mă bucur de ceea ce mi-a rămas: soția mea, copiii mei, nepoții mei... Și, mai ades, mă bucur de natura în mijlocul căreia m-am retras și care mi-a redat un scop, mi-a redat un suflu. M-am regăsit în acest spațiu strâmt, cum n-aș fi crezut niciodată. E un miracol al existenței mele întoarcerea, în ultimă instanță, acolo de unde am plecat.

M.Ț.: *Rămâneți una dintre cele mai frumoase voci ale teatrului românesc. Vi se și spune „vocea de aur a radioului”. Ați înregistrat nenumărate spectacole de teatru radiofonic... Azi, tot mai puțini actori pun preț pe dicție, pe rostire... Această voce v-a fost încredințată de Dumnezeu sau ați cultivat-o cu grijă?*

C.C.: De la Dumnezeu... N-am avut decât grija să n-o stric! E un har cu care Cel de Sus m-a înzestrat și pentru care-i sunt extrem de recunoscător. Într-adevăr, am lucrat mult în Radio. A fost și o perioadă în care acesta a însemnat enorm, nu numai pentru mine, ci pentru ascultători. Am găsit, acolo, un repertoriu – și cantitativ, și calitativ –, pe care ar fi fost imposibil să-l poți realiza într-un teatru. Și nici nu era nimerită o exagerată prezentă pe scenă. Oricât de bun ai fi și oricâte resurse ai avea, este imposibil să te multiplici așa, la infinit. Ai, mereu, nevoie de un răgaz ca să-ți poți reinnoi întregul bagaj de expresii și de gândire. Și chiar bagajul uman. Am încercat, cu disperare, să le spun copiilor mei, colegilor mei, prietenilor mei că pragul cel mai important pe care trebuie să-l apărăm cu deznădejde este dragostea. E o meserie prin care forăm în spații extrem de delicate. Nu putem fi, pe scenă, exemplu, iar în viața noastră de zi cu zi, monumente de cinism și de minciună. Cred eu. Spațiul modern, în care trăim, informația, tehnica vin pentru a completa calitatea noastră umană și nu pentru a o înlocui. Din păcate, gonim după imediat, gonim după materie... eu, mai puțin, pentru că am obosit și m-am retras, dar copiiiăștia din jurul meu...

M.Ț.: *Cum se vede teatrul, acum, de la dumneavoastră, de la Snagov?*

C.C.: Sunt un mare absent. Și cel mai trist este faptul că nu regret. Singura legătură cu ceea ce se întâmplă în afara spațiului în care m-am retras rămâne televizorul. Dar și de el am ajuns să fug. Și mai ales de momentele acelea ce se doresc a fi *de artă* și sunt atât de strâmbe... câteodată. De fapt, asistăm la un sinistru spectacol al vieții, din toate punctele de vedere. Nu ne gândim că, totuși, prezentul se duce și rămâne în urmă ceva. Binecuvântarea pe care mi-a dat-o Cel de Sus este tocmai puterea de a lăsa ceva în urmă.

M.Ț.: *V-ați retras de pe scenă de mai bine de zece ani și, oricum, ultimele spectacole erau regizate de dumneavoastră. Ce v-a determinat să acceptați, un rol într-un spectacol regizat de altcineva? E vorba de Inimă de boxer de Lutz Hubner, realizat de Mihai Manolescu și în care jucați împreună cu Dan Bordeianu.*

C.C.: M-a determinat, în mare măsură, propunerea dumneavoastră. M-a surprins, la modul cel mai plăcut. A fost „de vină” și împrejurarea în care ne-am văzut, anul trecut, la Galați, când eram colegi de juriu în cadrul Festivalului Național de Comedie. Și m-a bucurat întâlnirea cu năzdrăvanul ăsta de Dan Bordeianu, care mi se părea interesant, făcându-mă curios să-l văd lucrând pe scenă. Apreciez, pe lângă talent, omenia și bunul simț pe care le are. Și, bineînțeles, m-a impresionat atmosfera extraordinară, colegială și prietenească, pe care Mihai Manolescu a știut să o creeze în jurul nostru. A fost un capriciu, dacă vreți.

M.T.: *Către ce credeți că se îndreaptă omenirea în aceste clipe?*

C.Ĉ.: Sunt cinic, să știți. Fiind un om credincios, socotesc că e un secol cumplit, în care Răul are puteri uriașe. Sau este lăsat să fie așa, pentru a se vedea până unde poate ajunge creația asta minunată, care este Omul. E un secol tragic, înspăimântător... Recunosc că sunt fatalist.

M.T.: *Aveți experiența celui care a trăit, îndeajuns, și în secolul trecut...*

C.Ĉ.: Da, și am sperat enorm într-o schimbare reală. Nu s-a întâmplat nimic esențial. Înainte erau doar frica și tăcerea. Acum există doar indiferență. La ce ți-ar folosi libertatea de a vorbi, când nu te ascultă nimeni?! Mă doare nespusele caceal-maua umană!

M.T.: *În comunism, cultura era folosită ca un mijloc de propagandă...*

C.Ĉ.: Da, dar artiștii erau mai prezenți, erau mai vii. Tocmai asta este paradoxal. În comunism, nu m-am simțit inutil. Acum suntem scoși, cu discreție, în afara societății. N-am putut suporta și m-am retras.

M.T.: *Dacă ar fi să vă întoarceți, ce ați face?*

C.Ĉ.: E o întrebare cumplită, fiindcă nu mai am disponibilități pentru nimic în lume. Nu mai am energie. Sunt obosit. Fizic, mă lasă inima. Și sunt obosit de amintiri. E un zid al zădărniceii, peste care nu mai pot trece. Nici nu-l mai pot scrijeli.

M.T.: *Și totuși, sunt puncte importante în viața dumneavoastră, care au rămas...*

C.Ĉ.: Sunt mândru de ele. Sunt faptele mele trecute cu care mă hrănesc. Dar, inevitabil, s-a întâmplat și atâta rău în jurul meu. Am stricat vieți, am stricat rosturi...

M.T.: *Să fi fost și profesia de vină?*

C.Ĉ.: Câteodată, da, câteodată, da!!! Poate și egoismul meu, care a fost mai crâncen decât aș fi avut dreptul sau aș fi dorit. Există momente, în care fiecare își urmărește interesul cu sălbăticie.

Împreună cu studenții săi la repetițiile spectacolului *Năpasta*

M.Ț.: *Sau poate că și numărul de personaje trăite / jucate îl fac pe omul-actor mai puțin consecvent...*

C.C.: Mai labil. S-ar putea. Am găsit, acum, alături de un om care îmi notează gândurile, pentru că pe mine tehnica asta nouă mă inhibă... am găsit plăcerea de a pune în pagină propriile amintiri. E o libertate enormă pe care mi-am asumat-o.

M.Ț.: *Care este locul sau fapta ce vă marchează mai puternic existența?*

C.C.: Cred că Brăila. Am sperat enorm. Era și un proiect complex, care s-a înfăptuit frumos. Însă, au pierit atâția în jur. Vai, Doamne, câți au pierit!!! Unii fizic, cei mai mulți, moral! S-au produs mutații în viața mea. Mi-am găsit un echilibru. Până atunci, și sentimental, am fost un hoinar. Am fost și bun, am fost și rău. Câteodată am iubit foarte mult, câteodată m-am străduit să iubesc și nu am putut. Acolo am cunoscut dimensiunea sfârșitului și a începutului. Eram copleșit de minunea care se înfăptuia lângă mine: reconstrucția teatrului. Am participat cu patimă la acel proiect. Am găsit oameni care au înțeles nevoia mea de a fi înlăuntrul zidirii și m-au ajutat. Au fost oameni care m-au părăsit. Au fost oameni care m-au trădat.

M.Ț.: *Ce v-a sfâșiat cel mai mult existența?*

C.C.: Nerecunoștința umană. Capacitatea omului de a fi ticălos. Am avut disperări, dar ticălos nu am fost niciodată. Și tot Brăila a însemnat și culmea nerecunoștinței, culmea ticăloșiei... Deși, iată, sunt cetățean de onoare al acestui oraș, care m-a hulit și m-a blestemat și pe care l-am hulit și l-am blestemat. Și tot acolo am cunoscut-o și pe actuala mea soție, care m-a învrednicit și cu doi fii. De acolo am mai luat o fetiță. Brăila rămâne cel mai mare capitol al vieții mele.

A consențat Marinela ȚEPUȘ

Tandrețe...